

voorbereid door: Mirjam Rigtering, Marijke Bessels, Karel Braun

Inleiding

Vandaag is de derde viering in een serie over rituelen. In de eerste viering hebben we gekeken naar een ritueel uit onze eigen viering, het delen van brood en wijn. In de tweede viering hebben we een feest uit het Jodendom centraal gesteld – het loofhuttenfeest – en de rituelen die daarbij horen. Deze viering gaat over reiniging, een thema waar we op uit kwamen omdat we ook graag een keer van gedachten wilden wisselen over persoonlijke rituelen, die in de beslotenheid van ons eigen huis van waarde voor ons zijn.

We hadden allemaal zo onze eigen ervaringen met reinigingsrituelen: Marijke vertelde dat zij op festivals kennis had gemaakt met schudzen: dat iemand, voor je een bepaalde ruimte binnen gaat, bepaalde rook of wierook om je heen blaast. De intentie ervan is dat je daardoor ontvankelijker bent voor wat er in die ruimte staat te gebeuren. Karel vertelde over zijn ervaringen met het ritueel reinigen van zijn huis. Hij kon er vanmorgen niet zijn maar we laten hem zo even aan het woord. Zelf ben ik recent begonnen met korte, dagelijkse stilteoefeningen, ook met de intentie om mijn interne 'lei' elke dag weer schoon te vegen. Doorpratend over reiniging kwamen we in de voorbereidingsgroep ook te praten over dopen, of je gedoopt bent, en zo ja, welke betekenis dat voor je heeft. Vanuit die gesprekken willen we vanmorgen graag met jullie stilstaan bij reiniging en rituelen die daaraan raken, en dat zullen we doen aan de hand van een aantal vragen waar jullie uitgenodigd worden om in stilte over na te denken. Maar eerst een bericht van Karel:

“Begin van dit jaar ging ik terug naar het huis waar ik twee jaar daarvoor was weggegaan en waarin ik tot ik weg ging met mijn gezin had gewoond. Een hele stap, alleen terug naar het huis van ons gezin met de geschiedenis die daarmee verbonden is. Om mij daar op voor te bereiden heb ik een gesprek gehad met iemand die veel weet over en doet met rituelen. Haar advies heb ik gevolgd. De eerste avond dat ik weer in het huis kwam ben ik ongeveer een kwartier in iedere kamer gaan zitten met brandende waxinelichtjes en saliewierook. In iedere kamer de tijd genomen om te denken aan de goede dingen die daar waren gebeurd en ook om even aan niets te denken, er te zijn. Toen ik dit in iedere kamer had gedaan ben ik buiten een stukje gaan lopen. Het voelde goed. Ik wilde aan het huis wat dingen veranderen, er mijn huis van maken, in een paar kamers de muren en plafonds laten stuken, wat schilderwerk enz. Toen ik van die wandeling terug kwam ben ik begonnen met het voorbereidende werk, behang afsteken, plafonds slopen e.d. Een paar weken later was alles klaar en kon ik er gaan wonen. Vanaf de avond dat ik in iedere kamer heb gezeten voelde het als mijn huis, het voelde goed, eigenlijk beter dan in mijn herinnering.

Ik ben blij dat Paul en Bram dat ook zo ervaren hebben. Zij komen er graag. Door dat ritueel kon het huis mijn huis worden. En het mocht het huis van Paul en Bram blijven. Daar ben ik dankbaar voor.

Terwijl jullie deze viering viert loop ik hard van de Eiffeltoren naar Versailles, eigenlijk ook een soort reinigingsritueel. Ik wens jullie een mooie viering.”

We sluiten de inleiding op deze viering af met een algemene vraag: welke rituelen zijn voor mij persoonlijk van belang en wat brengen ze mij in mijn dagelijks leven. Of: welke rituelen waren er in mijn jeugd (bidden voor het eten of voor het slapengaan?). Mis ik ze? Zouden ze me nog iets kunnen brengen? Zou ik ze dan anders willen vormgeven, of niet? We willen jullie vragen er tijdens een muzikaal intermezzo kort bij stil te staan en er dan iets over uit te wisselen met je buurvrouw of buurman.

Intermezzo

Korte uitwisseling

Een ochtendritueel

Op de website van Het Vermoeden staat een interview met een politica, een moslima, die vertelt over haar ochtendritueel. Ik lees eruit voor:

Hoe bereid jij je voor op het ochtendgebed?

“Direct na het ontwaken dank ik God en vraag Hem mijn dag te zegenen. Na het douchen en aankleden, begint het ochtendritueel met een reiniging. Gewoon bij de wasbak. Met aandacht was ik drie keer mijn handen, spoel mijn mond, snuit mijn neus en was mijn gezicht, armen, haarlijn, oren en voeten.”

Wat betekent de rituele reiniging voor jou?

“Omdat ik rein en positief aan de dag wil beginnen, was ik niet alleen het tastbare vuil af, maar maak mezelf ook spiritueel schoon. Ik ben een emotioneel en expressief mens en heb me op mijn werk mogelijk kwetsend geuit. Ik heb misschien een boze gezichtsuitdrukking gehad, mijn handen hebben een wegwerpgebaar gemaakt, mijn mond heeft woorden ten onrechte gesproken en mijn oren hebben mogelijk dingen gehoord die niet gezegd zijn. Na het reinigingsritueel ben ik klaar voor mijn ochtendgebed.”

Helpt het ritueel je in je werk?

“Ik voel het als mijn taak om zaken in beweging te brengen, als water in een rivier. Daarom ben ik de politiek in gegaan. Het ochtendgebed geeft me energie. Ook op mijn werk doe ik vaak tussendoor mijn gebeden. Het is makkelijk om af te dwalen van je pad. Daarom is de routine van het gebed zo belangrijk voor me. Uiteindelijk gaat het om de reiniging van de ziel. Je moet elke dag een oprechte ziel zijn, anders red je het niet in de politiek.”

We willen jullie uitnodigen om je voor te stellen dat je je dag zo begint. Waar in je huis zou je dan gaan zitten? Hoe zou je zo'n ritueel kunnen vormgeven? En hoe zou dat voelen?

Mikve

Ook voor Joden is rituele reiniging heel belangrijk. Belangrijker dan een synagoge schijnt voor een Joodse gemeenschap een zogenaamde 'mikve' te zijn. Dat is een bad/waterbassin dat aan verschillende voorwaarden moet voldoen maar in elk geval moet er zogenaamd 'levend water' in zitten, dat wil zeggen: water uit een natuurlijke bron. Dus niet alleen kraanwater. Er zijn vaste voorschriften wie wanneer van dat bad gebruik moet maken. Je dompelt je er volledig in onder. Symboliek daarachter is dat mensen onder water niet kunnen leven en je door dat ritueel als het ware herboren weer boven komt. Het dopen dat Johannes de Doper deed, kwam als ritueel voor Joden dus niet uit de lucht vallen. De andere betekenis van het woord mikve is 'hoop'.

Naäman

We lezen een stukje uit het oude Testament over Naäman, een Aramese legerbevelhebber die een huidziekte heeft en via zijn Joodse slavin hoort dat er in Israël een groot profeet woont die hem zou kunnen helpen. Hij gaat op weg met een grote zak geld en een brief van zijn koning. 2 Kon 5: 5-15.

Toen zei de koning van Aram: 'Ga erheen; ik zal u een brief meegeven voor de koning van Israël.' Hij ging op weg, nam tien talenten zilver, zesduizend sikkels goud en tien feestgewaden mee en meldde zich met de brief bij de koning van Israël. Daarin stond: 'Met deze brief stuur ik mijn dienaar Naäman naar u om hem van zijn huidziekte te genezen.' Zodra de koning van Israël de brief gelezen had, scheurde hij zijn kleren en zei: 'Ben ik soms God, met macht over leven en dood, dat hij iemand naar mij toestuurt om hem van zijn huidziekte te genezen? Let maar eens op mijn woorden: hij zoekt ruzie met mij.'

Toen Elisa, de man van God, hoorde dat de koning van Israël zijn kleren gescheurd had, liet hij de koning vragen: 'Waarom hebt u uw kleren gescheurd? Stuur hem naar mij toe. Dan zal hij weten dat er een profeet is in Israël.' Toen ging Naäman met zijn paarden en wagen op weg en hield stil voor het huis van Elisa. Deze zond iemand met de boodschap: 'Was u zevenmaal in de Jordaan; dan zal uw huid weer gezond worden en zult u gereinigd zijn.' Toen werd Naäman boos en ging weg. Hij zei: 'Ik had gedacht: hij zal naar buiten komen en voor me gaan staan. Dan zal hij de naam van de heer, zijn God aanroepen, met zijn hand over de plek strijken en de ziekte wegnemen. Zijn de Abana en de Parpar, de rivieren van Damascus, soms niet beter dan al de wateren van Israël? Kan ik mij niet daarin wassen om gereinigd te worden?' Hij keerde zich om en ging verontwaardigd weg. Maar zijn dienaren gingen naar hem toe en zeiden: 'Vader, stel dat de profeet u iets moeilijks opgedragen had, dan had u het toch ook gedaan? Waarom dan deze keer niet, nu hij u zegt dat u zich maar hoeft te wassen om weer rein te worden?' Toen ging hij naar de Jordaan en dompelde zich zevenmaal onder zoals de man van God gezegd had. Zijn huid werd weer als die van een klein kind en hij was gereinigd.

Hij keerde met heel zijn gevolg naar de man van God terug, trad het huis binnen, ging voor hem staan en zei: 'Nu weet ik dat er alleen in Israël een God is en nergens anders op aarde.'

Naäman wilde waar voor zijn geld: voor zoveel zilver en goud zou hij toch wel een bijzondere behandeling krijgen. Maar de opdracht is eenvoudig: dompel je zeven maal helemaal onder in de Jordaan. Eigenlijk lijkt de opdracht te zijn: geef je helemaal over. Overgave vereist vertrouwen, vertrouwen dat het goed is. Overgave vereist loslaten: van je verwachtingen, van je ego, en van je angst. Geef je over en kijk wat het je brengt. Naäman gaf zich over. Het gaf hem nieuwe ogen. Ik kijk naar Naäman en vraag me af: waar ligt voor mij die uitdaging om mijzelf over te geven en te vertrouwen in 'kome wat komt'? En wat moet ik daarvoor loslaten?

Tafelviering

Heel veel water-rituelen in de christelijke kerk raken aan de symboliek van reiniging. Het wijwater bij de ingang van een katholieke kerk. Of de rituelen met de wijwater kwast. De doop. In sommige protestante kerken is het ook gebruikelijk om in de nacht voor Pasen met een ritueel je doop te herdenken of zelfs te vernieuwen. Vanmorgen vullen we twee grote schalen met water. Wie dat wil is uitgenodigd om, voor we brood en wijn delen, zijn handen te wassen. Niet in onschuld. Maar, in de lijn van het schudzen, een reiniging vanuit de intentie ons open te stellen voor wat het ritueel van breken en delen ons te zeggen heeft. Handen wassen voor je aan tafel gaat, maar dan net anders.

Laten we dan de maaltijd delen, zoals Jezus dat ook deed met zijn vrienden. Breken en delen, maaltijd van overgave aan kome wat komt. Om ons in herinnering te brengen wat van ons gevraagd wordt: breken en delen voor elkaar.

Breken en delen

Slottekst : Om water (Oosterhuis)

Moge mij schoonwassen

alle regenwater van de toekomst

Moge mij afspoelen

alle stortbuien van de komende eeuw

Dat, op een goede dag, ik op mijn hoofd krijg

de ene waterval na de andere.

Alle voorraden die gij, hemel, in uw mededogen bewaard hebt voor steppen en woestijn:

Geef maar aan mij.

Moge ook de golven van de zee over mij heenslaan

en zijn branding mij beuken.

Moge de wervelwind opsteken

en mij ontrukken vloer en dak

en alles wat ik om mij heen verzameld heb.
Dat het zal wegwaaien
alle stofgoud en roest waaronder ik ben bedolven.
Dan kome tot mij die de bronnen slaat,
die alle water van de wereld weet te vinden.
Hij moge van mij maken
een bron die zacht en vrolijk stroomt.
Dat ik mij geven mag
aan de wortels van het gras en van de bloemen.
